

GERELYES ENDRE

1935–1973

Időnként majd egész napot ültem náluk a fonott székben, szemben Vele, ki félkönyökre dőlve ült, feküdt a heverőn.

Hírhozó voltam otthonról és ugyanakkor – kimondhatatlanul is – vallató, kérdező. A szinte még gyermekkori, az ifjúság és a beérni készülő férfikor huszonöt éve kötött, választott szét bennünket.

Mennyi közös emlék és élmény kényszerített újra meg újra végiggondolni párhuzamos életrajzunkat: kik vagyunk, mik vagyunk? Hová sodor és merre visz a rafinált sors hatalma minket, a körülmények kiszolgáltatott reménytelenjeit? Hogyan és mire jutottunk szándékainkkal, vágyainkkal a szabadság lehetőségeivel határolt életünkben? A megpróbáltatásokkal is szép huszonöt év mivé elélt, alakított bennünket?

Mikor már alkonyodni kezdett, és a szoba kontúrjukat veszített tárgyai a kávéillattal vegyes cigarettafüst gomolygó felhőiben lebegtek, mi még mindig ugyanúgy ültünk, hevertünk. Fáradt nyugalommal, mint harc utáni pihenőn a katonák, a gátlásosan tartózkodó barátság, a szeretet összekötő vonzásában. Vártuk haza Editkét.

Bandi a mesék győzelemre született harmadik, legkisebb fia volt. Valóságunk körülményei között romantikus, szenvedélyes forradalmár. A hőskultusz nála az új embertípus keresését jelentette, azt aki „eszményeket látó és azokért harcolni kész”, s akinek erkölcsi magatartására az őszinteség, a bátorság és a felelősség jellemző. A világ és az ember kapcsolata, szövetsége vagy ellentéte érdekelt, hitt abban, hogy az ember erősebb a félelemnél és a bizonytalanságnál.

Ezért állt szemben gyakran önmagával és másokkal. Ezért vállalta ő maga, és vállalta hőseivel is a legreménytelenebb harcok fizikai, erkölcsi próbáit. Örökös szenvedély lobogott szívében és feszült testében. Szüntelen indulata – nem az önfegyelem hiánya – olyan természeti erejű volt, mint a tengereket állandó mozgásban tartó szelek száguldása, mint a folyók tengerbe vágyó gravitációs ösztöne.

A sikerek és a dicsőség éveiben, hányan körülhílegtek erejétől bővölten, hogy aztán sunyin sajnálkozzanak önmagukat mentve. Az ő harcát és sorsát nem lehet a józan okosság bölcsességeivel megmagyarázni. Tragikus életének egyetlen alakító ereje a szigorú szeretet lehetett volna talán. De soha senkitől sem kapta meg.

Most a szomorúság és bánat kerít körül mindnyájunkat. Visszatekintünk megismételhetetlen, tovább nem folytatható életére, emlékét őrizzük, ismételten kézbe vesszük, olvassuk örökségét: könyveit, alkotásait.

1973. április 6-án halt meg, 38 éves korában. Nem győzte le világunk ellenfeleit, de küzdelmünk terein velünk maradt.

(K. N.)

GERELYES ENDRE

Al Boháken

Mire elérte férfikorát, Al Boháken nagytermetű menné izmosult. Fekete volt, mint az éjszaka, testén ostorcsapások hosszú sebeit viselte, meggyűlölte a kantárt és versenyt, félt a zsokéktól. Feszült komorsággal állt a boxban, s ha valaki feléje közeledett, hátrasunyta a fülét, megvillant fenyegető szemfehérje. Általában békén hagyták, mert ezek a hétpróbás, ezer lovat ismerő és belovagló „rókák” is tartottak tőle. Ezért természetesen gyűlölték is. Al Boháken csupán két embert engedett magához, két nyugodt parasztleányt, akik sohasem hajszolták versenyre, és akkor nem voltak ott. Csikókora óta ők táplálták, tisztogatták: ezért, ha idegesen ránduló testtel is, de eltűrte közelségüket. Azután ott volt még egy harmadik ember is, akit Al Boháken valami rosszindulatú semlegességgel vett tudomásul. „Ő” naphosszat álldogált Al Boháken rezidenciája mellett, nem tett semmit, nézegette a hatalmas jószágot, ezt az összetört, de meg nem tört lovat, és ami kezdetben idegesítette Al Bohákent – beszélt hozzá. Természetesen szót nem értett a mondatokból, csupán a nyugodt hang színét, lejtését szokta meg. Al Boháken komorra vált ezekben az időkben, támadó szomorúság lepte el. Úgy gondolta, sohasem láthatja már a zöld gyepet, a napfényt, nem futhat kedvére a pázsiton, nem előzheti meg – ha kedve tartja – vetélytársait. Nem simogatták már, és e három emberen kívül régen nem vette körül senki. Egyszer, óriási patáitól biztos távolban, emberek érkeztek és álltak meg, hadartak, mutogattak, alkudoztak. Azután elmentek. Al Boháken napjait kitöltötte a reménytelen tespedés, felosztotta a táplálkozás, itatás, csutakolás mozzanata. Semmi más nem történt. Csak ott volt mellette az az ember, „Ő” és gyakran beszélt hozzá. Kegyesztesen, kitaszítottan állt, várt sorsára, amelyetől nem remélt semmi jót.

Amikor Al Boháken az istállóba került, nagy reménység volt, jövendő óriási versenyek favoritja, trónörökös, amely kiö-

regedett fejedelmek helyébe lép. Kamaszteste karcsú és hajlékony volt, mint a hajdani nagy fegyverkovács, Al Boháken kardja. Ősei, amennyire kinyomozható volt, sohasem húztak igát, csatatereken dobogtak halálos rohamokra, együtt harcoltak gazdáikkal, széthasított fejjel múltak ki, vagy hordozták a győzteseket. Később nagy versenyek sorát nyerték, győztek, vagy futottak, amíg a szívük beleszakadt, de soha azt az embert, akit megszerettek, nem hagyták, valami ősközlő öröklött törvény miatt, nem hagyhatták cserben.

Al Boháken nem szerette az embereket, de nem is állott hadilában velük. Túlságosan sokan voltak, túlságosan gyakran jutalmazták és simogatták, hogysem ez jelentett volna valamit. Inkább a szabad ficánkolást, a vidám dulakodást szerette, a mezőt és az önszántából, jókedvében végrehajtott óriási vágásokat. Különösebb berzenkedés nélkül megszokta a nyeret, s ha az iskolázás vagy alapozás közben pár nagy lóduállással ki is tört, s visszaparancsolták, nem haragudott meg, mindössze enyhe bosszúság töltötte el, az értetlen gazdák miatt. Egyre nagyobb lett, s a „Főnök” rosszallóan szemlélte túl izmos testét. Sokkal többet futott a sáros hóban, mint a többiek, de nem volt mit leadnia.

Elérkezett az első versenyek ideje. Al Boháken értetlenül állt a szalag mögött, s noha ott csillogot előtte a pázsit, nem volt kedve futni, mert nem értette mi szükség van erre? Sok ember futkosott-izgult és karattyolt körülötte, vele nem törődtek, lovasát sem ismerte. Furcsa ceremóniákon kellett átésnie, ott vezették el az előző futam lovait mellette. Al Boháken ismerte az edzések fáradtságát, most azonban a habbal-tajtékkal borított lovak szemében valami szokatlan meghajszoltság vibrált. Amikor elindultak, Al Bohákennek nekinyomakodtak a többiek, s amikor visszahorkant rájuk, és elégtételt akart szerezni, az az ember ott a nyergében fájdalmat okozott neki, vadul egyenesbe rántotta, és megütötte. Kedvetlenül szedte óriási lábait, lovasa a csillagokat káromkodta le az égbről, Al Bohákent azonban nem érdekelt az egész, s amikor ismét megütötték, lassított. Csaknem végig sarkantyúzták az oldalát, ezért, valahol a középbolyban végzett. De azt, hogy egy versenyen verték meg először, itt sarkantyúzták agyon, itt rán-